

?

: ??

شاخصه‌های عرفان امام علی (ع) در نهج البلاغه

:

? ?

? ? ? ??? ? ? ??? ??? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

-

۱.....

۲..... ? ?? ??? .

۳.....? ? .

.....:(?) ? ?? ???? ? .

.....:(?) ? ?? ? ? ??? .

.....: ? ??(?) ? ?? ? ? .

.....?? (?

.....?? ?(?)

۱۵.....(ج) نهایت بندگی و اخلاص.....

.....?? ?? ? ?? ? ? ?? ?(?)

.....? ??? ? ?? (

.....: (?)

..... (?

.....? (?)

.....: (?)

.....:

.....:

?

??(?) ? ?? ? ? ???? ?
? ? (?) ? ?? ???? ? ? ?? ? .??? ?
? ?? ? ? ? ?? ?? ?(?) ? ?? ???? ?
. ? ? ? ??(?)
? ? ? ? : ?? ? ??

:

?? ? ?? ?? ? ? ??? ? ?? ? ?? ?? ?
?? ?? ?? ? ? ??? ?? ? ? ? ?
???? ? ?? ? ? ?? ?? ?? ? ? ?
? ? (?) ? ? ? ? ?? ? ?? ?
?? ? ?? ??. ??? ? ?(?) ? ?? ???? ?
? ?? ? ? ? ? ? ??? ? ? ??? ?
??...? ? ? ? ??? ? ??
? ??? ? ?? ?? ?? ? ? ?? ??
?? ? (?) ???? ? ? ? ? ? ?
? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
. ? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

:? ?? ??? .

? ?? ? ? ? ? ? ? : ???
 .? ? ? ? ?
 ? ? ??? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 . ? ??? ? ? ? ?
 ? ? ? ? ? ? ? ? :? ???
 ? ? ? ? ? ? ? ? . ? ?
 . ? ? ?
 ?)? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 .(?

:? ? .

? ? .? ? ?? ? ??? ?
 ??? ? ??? ? ??? ? ? ? ? ?
 ? ??? ? ? ? ? ? ?

. ? ? .(?) ? ? ? ? ? ? ? ? -
 . ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? -
 . ? ? ? ? ? ? ? ? -

؟ ؟ ؟ ؟ ؟ .؟؟ ؟ ؟
 ؟ ؟؟؟ ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ . ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟
 ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟؟ ؟؟ ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 : (؟) ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ .
 .؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ (؟) ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ (؟) ؟ ؟
 ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 : ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

«اول الدين معرفته و كمال معرفته التصديق به و كمال التصديق به»

توحيدہ و كمال توحيدہ الاخلاص له.»⁴

- ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

- ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

- ؟

- ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

? ? ? ?? (?? ?? ?) ?? ?
 ?? ? ?(?? ??) ??? ? ??
 ? ? ?? ? ?? ? ?? ?? ?
 «? ??
 ?? ? ?? ? ? ? ? ? ?? ?
 ? ??? ?? ?? ?? ? ? ?
 ? ??
 ?? ?? ? ?? ? ? ? ?
 . ? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ?
 : (?) ? ?? ? ? ?? ? ? .
 ? ? (?) ? ?? ?? ? ?? ? ?
 ??? ? ?? ?? ? ? ? ? ? ?
 ??? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 ? ??? ? ? ?? (?) ? ??? ? ?
 ? ? ?? ? ? ? ? ? ? ?
 . ? ?? (?) ? ?? ? ?
 : ?? ?? (?) ?

«ألا وإن لكل مأموم اماماً يقتدى به وسيتضىء بنور علمه»^٢

? ??? ? ? ? ?
 « ??? ? ? ? ?

. ? ? ? ? ? -
 . ? ? ? -

? ??(?) ? ?? ??? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
: ? ??(?) ? ?? ? ? .

?? (?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
« ? ? ? » ? ? ? ?
: ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

« الحمد لله العلى عن شبه المخلوقين »^٢

»
» ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
: ?

. ? ? ? ? -
. ? . ? ? -

«طوبى لفس اءء الى ربها فرضها»^١

«**???** ?? ? »

?? ?? ?? ? ?? ??? ??

?? ? ? ? ? ?? ? ? ?

«**????** ? ?? » ??

«أفوضوا فى ذكر الله فانه احسن الذكر»^٢

«**?** ? ? **??** »

?? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ?? ? ?? ?? ? ? ??

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? ? ? ?

: ? ? ? ??(?) ? ? ?

«التوحيد الاتوهمه ، و العدل ألا تتهمه»^٣

?? **????** **???** **???** **???** **???** »

«**??** **??**»

?? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

????? ? ? ? ? ? ? ? ? ... ? ? ?

- ? ?
- ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
- ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
- ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

?. ?? ? ??? ? ? ? ? .
?? ?? ? ? ? ??? ???
???

: (?) ?? ?

«أنا لا نملك مع الله شيئاً ولا نملك إلا ما ملكتنا، فمتى ملكتنا ما هو

املك به منا كلفنا و متى اخذه منا وضع تكليفه عنا»¹

? ? ? ? ? ? »
? ? ? ? ?? ??
???? ? ? ? ? ? ? ???
« ? ? ??? ? ?
?? ?? ? ? ? ? ? ?
?? ??? ??? ? ? ? ? ?
(?) ? . ??? ?

«من عرف الله توحد»²

«هر کس خدا را شناخت، او را یکتا بداند (موحد شود)»

?? ? ? ? ? ? ? ? ?
??? ??? ? ? ? ? ?
?? ? ? ? ? ? ?
? ? .??? ? ??? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? -
? ? ? ? ? -

? ? . ? ? ???? ? ? ???? ? ? ?
?? ? ??? ? ? ? ?? ?? ? ? ? ? ?
? ?? ? ?? ? ??? ?? ?? ? ?
? ? . ??? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ?
: ?
?? ? ?
?? ?? ??
: ??? ? ??? ? ??
? ? ??? ?? ? ? ?? ? ? ? ? »
? ? ? ??? ? ? ? ?
?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
« ? ?? ? ? ? ? ?
?. ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ? ? ? ? . ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ?
: (??) ? ?
? ??? « ? ? ? ? ? »
? ?? ? ? ? ? ? ? ? ?
« ?

. ? ? (? ?) ? ? ? ? ? ? -
. ? . ??? ? ? ? -
. ? ? ? ? -

?? ? ? (??) ?? ? ?? ?? ? ?
: ???

? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? [ ] ? ?? ???

?? ? ? ??? ?? ?? ?

«?? ?? ? ?? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ?(?)

. ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ?? ? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ? ?

?? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ? ? ? ? ? ? ?

?) ? ? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? ? -

. ? ? ? -

. ? ? ? ? ? -

« ? ? ?????? »

«فيهم كرائم القرآن و هم كنوز الرحمن ، ان نطقوا صدقوا ، و ان صمتوا لم يسبقوا .»^١

? ?? ?? ? ?? ??? ? ?
?? ? ? ? ?? ? ? ?
«? ??? ? ? ?? ?
? ?? ? ?? ? ?? ? ? ? ? ? ?
? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ? ? . ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ? ? . ? ?? ???? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
: ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

«العامل بغير علم كالسائر على غير طريق ... إلا بعداً من حاجته»^٢

??? ? ? ? ? ? ?
«? ??? ?? ?

? ?? (?
? ??? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

. (?) . ? -
( ) ? ? -

؟ ؟ . ؟ ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ . ؟؟ ؟ ؟ ؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ . ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ (؟)
 . ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 . ؟؟؟ ؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 «؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 : ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟؟؟؟؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟
 « ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟؟؟ ؟ ؟؟؟؟؟
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟(؟) ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 ؟ (؟ ؟ ؟ ؟ ؟) ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟
 : ؟ ؟ ؟ . ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

« العبادۃ الخالصه ان لا يرجوا الرجل الآرته و لا يخاف الآذنيه »^٥

. ؟ ؟ -
 . ؟ ؟ ؟؟؟ -
 . ؟ ؟ -
 . ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ -
 ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ -

?? ? ??? ? ?? ??? ?? »
« ? ??
?? ? ? ?? ? ?? ? ?? ?
??? ? ?? ? ? ? ? ?
. ? ? ? ? ? ? ? ?
: ? ? ? ? ? ?

« لا عباده كأداء الفرض »

« ? ? ? ? ? »

. ? ? ? ? ? (غاية العبادة الطاعة)

?? ?? ? ?? ? ? ?? ?(?)
? ??? ?? ? ? ? ?? ? (?)
? ?? ???? ?? ? ?? ? ??? ??? ?? ?? ?
???? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
. ? ? ? ?? ???? ? ?? ?
: ? ? ? ? ?

«أيها الناس ، انظروا الى الدنيا نظر الزاهدين فيها»^{هـ}

« ? ? ? ? ? »

: ??? ?? ?

. ? ((?) ? ?? ?) ? ? ? -
? ((?) ? ?? ?) ? ? ? ??? ? ??? -
?
? ? -
. ? ? ?(?) ? ??? -
. ? ? -

« يا بَنِي اِنِي اخاف عليك الفقر فاستعذ بالله منه »^١

« ؟ ؟ ؟؟؟ ؟؟ ؟ ؟ »

? ??? ? ???? ? ?? ? ? ? ??(?) ?

????? ??? ?

? ?? ??? ? ? ? ?? ? ? ?

???? ? ? ? ? ? (?) ?

? ? ???? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

??? ? ?

? ?? ? ? ? ???? ? ? ? ? ? ? ? ?

? ? ???? ? ???? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

??? : ??? ...?? ? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? ? ? ? ? ? ?

: ? ? ?

«من زهد في الدنيا استهان بالمصيبات»^٢

«? ? ???? ? ??? »

?? ? ? ? ? ? ???? ? ? ? ?

? ???? ??? ???? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? ? ? ? ?

. ? ? -

. ? ? ??? -

. ? ? -

: (?) ? ?

«ليس للعقال ان يكون شاخصاً الا في ثلاث: مرمّة لمعاش أو خطوة في معاد، او لذّه في غير مُحَرَّم.»^١

» ؟ ? «
?? ??? ??
?? ? ? ?? ?? ? : ?
« ? ? ????

:? ??? ? ?? (? ? ? ? ? ?
?? ? ? ? ? ? ? ? ?
??? ??? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
?? ?? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
: ? ? ? :

«الله الله في الجهاد با موالكم و انفسكم و ألسنتكم في سبيل الله...»^٢
» ??? ? ? ? ? ? ? ?
«...?

? ? ? ? ? ? ? ?
? » ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? -
. ? ? -

(? ??? ? ?

: ? ? ???

? ? ??? ??? ? ??? »

«

: ? ???? ? ?? ????

« ? (?) »

? ? ? ? (?) ?? ? ??????? ? ?

. ?? ?? ? ?? ? ?? ??????

: (?) ?

« لا شرف كالعلم »^٣

« ? ? »

: ?

« الحكمة ضالة المؤمن »^٤

« ? ? »

«من مات منكم على فراشه و هو على معرفة حق ربّه و حق رسوله و

اهل بيته مات شهيداً»^٥

?? ? ??? ????? ? ? »

« ??? ? ? ? ? ? »

. ? ? ? ??? ? -

. ? ? ? ? -

. ? ? -

. ? ? -

. ? ? -

?? ? ? ? (?) ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? (?) ? ? ? ? . ? ?
: ? ? ? ? ? ? ? ? ?

«أكرم نفسك عن كل دنيّة و ان ساقتك الى الرغائب فإنك لن تعترض

بما تبذل من نفسك عوض.»¹

»
? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ?

(?) :

? (? ? ?) ? ? ? (? ? ?) ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

« و الجهاد منها (من دعائم الايمان) على اربع شعب : على الامر

بالمعروف و النهى عن المنكر و الصدق فى المواطن و شنتان الفاسقين ،

فمن امر با لمعروف شدّ ظهور المؤمنين و من نهى عن المنكر أرغم

انوف الكافرين ، و من صدق فى المواطن قضى ما عليه و من شنئىء

الفاستقن و غضب لله غضب الله له و أرضاه يوم القىامه»^١

» ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟؟؟

؟؟ ؟ ؟؟؟ ؟؟؟ ؟

؟؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟

؟ ؟؟ ؟ ؟؟؟ ؟؟؟ ؟ ؟

؟؟؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

؟ ؟ ؟؟؟ ؟؟؟ ؟؟؟ ؟

؟ ؟ ؟؟؟؟؟؟؟ ؟ ؟

«.

: ؟ ؟؟؟ ؟ ؟؟؟ ؟

«فارض الدنيا ، فان حبّ الدنيا يعمى و يصم و يبكم و يذلّ الرقاب»^٢

؟؟ ؟؟ ؟ ؟؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟

«؟؟

؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟

؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟

؟؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟

: ؟ (?) ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟

. ؟

؟؟(?) ؟ ؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟ ؟

: ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

. ؟ ؟ -

؟ ؟ ؟؟؟ ؟ ؟؟؟ -

«لا تكن ممن يرجوا الآخرة بغير العمل و يرجي التوبة بطول الأمل ... إن

عرضت له شهوة أسلف المعصية و سوف التوبة.»^١

?? ? ?? ? ?? ? ?? ?

?? ?? ? ... ?? ? ? ? ? ?

«??? ? ? ? ?

? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

??? ? ? ??? ? ? ? ? ? ? ?

??

? (?)

? ???(?) ? ? ? (? ?) ? ? ?

: ???

«التقي رئيس الاخلاق»^٢

« ?? ? ? ? »

: (?)

: (?) ? ??(?) ?

« الصبر صبران: صبر على ما نكره و صبر عما تحب »^٣

? ???? ? ? : ? ?? »

«??? ??

? ??? : ? ? ?? ???? ? ?

??? ? ? ? ? ? ? ? ?

. ? ? -

. ? ? -

. ? ? -

?? ? ??? ? ?? ??? ?? ?
 ? ??? ? ?????? ? ?? ? ?
 ? ? ?? ? (?) ? ? . ?
 .??? ?? ?????
 : ? (?) ?? ?

« و الصبر منها على اربع شعب: على الشوق و الشفق ، و الزهد و الترقب ،
 فمن اشتاق الى الجنه سلا عن الشهوات و من اشفق من النار اجتنب
 المحرمات و من زهد في الدنيا استهان بالمصيبات و من ارتقب الموت
 سارع الى الخيرات»^١

»
 ? ?? ? ? ? ? ?
 ?? ? ???? ? ? ?? ? ?
 ? ??? ? ???? ? ? ? ??? ?
 ? ? ? ? ? ? ?
 .«

:
 ?? . ? ? ? ? ? ? ? ? ?
 . ? ? ? ? ? ? ?
 ?? ? ? ? ? ? (?) ? ? ? ?
 ? . ?? ? ? ? ? ? ? ?
 ? ? ??? ? ? ? ? ? ? ? (?) ? ?
 ? ?? ??? ? ? ? ? ? ? ? ? (?) ?
 . ? ? ? ? ? ? ? ?

?? -
? -
?? ? . ? ? ? ? ? -
?? ?
: ? ? ? ? ? ? ? ? -
: ? ? ? ? ? ? ? ?
?
: ?? ? ? ? ? ? ? ? -
: ? ? ? ? ? ? ?
.
: ?? ? ? ? ? ? ? ? -
: ?? ? ? ? ? ? ?
?) ? ? . ? ??? -
: ? ?? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?
? ? ? ? -
[:] ? ?
?? ?? ? ?? ? ? ? ? ? ? -
? :??

